

In samenwerking met team Bouwmeester Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Voorbeeldige gebouwen

**Projectoproep BE.EXEMPLARY
van de Brusselse regering
beloont projecten die maximaal
inzetten op uitdagingen als
ecologie en kringlooeconomie.
Drie laureaten worden onder
de loep genomen. Jurylid
Steven Beckers licht het belang
van kringlooeconomie toe.**

De inspanningen die Brussel de afgelopen jaren heeft geleverd op het vlak van energieprestatie van gebouwen hebben hun vruchten afgeworpen: Leefmilieu Brussel heeft verschillende projecten geselecteerd in het kader van de projectoproep *Brusselse voorbeeldgebouwen* (BatEx) en de passiefnorm werd ingevoerd voor nieuwe gebouwen.

In haar huidige beleidsprogramma heeft de Brusselse regering beslist om het spectrum van de voorbeeldgebouwen open te trekken voorbij de energievereisten. Daarom werd aan Brussel Stedelijke Ontwikkeling (BSO) de organisatie van Be.Exemplary toevertrouwd, met als doel het ondersteunen van een kwalitatieve stedelijke ontwikkeling. Deze oproep wil de projecten promoten die, door het antwoord dat zij bieden op de moeilijkheden van een Stad-Gewest in volle demografische expansie, de stedelijke ruimte naar een hoger niveau tillen.

In de marge van de grote strategische stedelijke ontwikkelingen kan elk architecturaal ontwerp effectief een kans zijn om bij te dragen tot de verbetering van de leefkwaliteit in de stad. Het architecturaal ontwerp wordt beschouwd als een hefboom om het gebied een identiteit te geven en om het streven naar kwalitatieve stedelijke ontwikkeling te vertalen in dagelijkse realiteit.

Het Brusselse Gewest heeft in het reglement van de projectoproep Be.Exemplary dan ook vier domeinen opgenomen: architecturale en stedenbouwkundige kwaliteit, ecologie (energie, water, biodiversiteit, afval enzovoort), het sociale thema en tot slot alles wat betrekking heeft op de kringlooeconomie. Het antwoord op elk van deze uitdagingen moet bijdragen tot de meerwaarde van het project en biedt ook de kans om een ontwerp op een creatieve en vernieuwende manier aan te pakken.

Projectoproep Be.Exemplary heeft als doel het promoten en belonen van de projecten die met hun programma en uitwerking een globaal, geïntegreerd en vernieuwend antwoord bieden ten aanzien van die vier domeinen.

BUDA

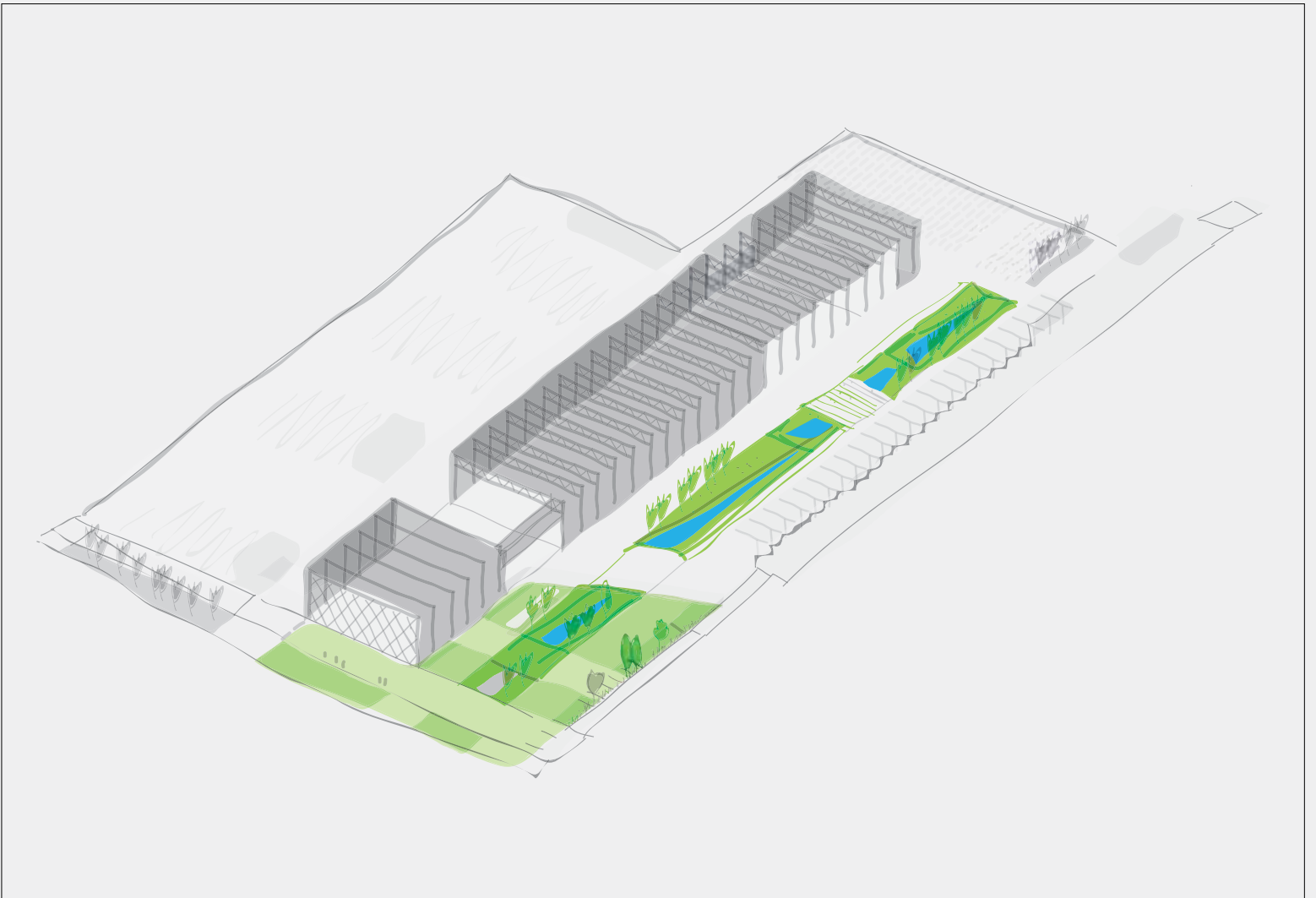
Het Buda-project kadert perfect in de doelstellingen van het Kanaalplan door logistieke functies in de stad te houden. Zo dragen het sorteercentrum en containerpark in het ontwerp van Atelier 229 en evr-Architecten een positief beeld uit van het Agentschap Net Brussel. De inplanting, de open gevel en de openbaar toegankelijke groene esplanade bieden een inkijk in de werking van de site. Op die manier wordt bijgedragen tot de sensibilisering van de burger voor het sorteren en afvalverwerking. Het is een knap uitgewerkt ontwerp op het vlak van organisatie van de functies, dat ook het comfort van de gebruikers centraal stelt. Bovendien overtuigt het met de manier waarop de ecologische uitdagingen worden aangepakt, wat behoorlijk uitzonderlijk is voor dit type van functie. Het gebruik van eenvoudige materialen, en demonteerbare en omkeerbare structuren geven het geheel voorts een geheel eigen identiteit. Het Buda-project zal fungeren als pilootproject voor de ontwikkeling van soortgelijke sites.

BRUNFAUTTOREN

Atelier 229 en Dethier Architecture maakten een globaal ontwerp voor deze jarenzestigstoren die dringend toe was aan een grondige renovatie. De renovatie van een bewoonde toren is bijzonder complex. De architecten kozen er voor om het gebouw breder te maken en zo de woonkwaliteit van de appartementen te vergroten én het gebouw als herkenningspunt te laten fungeren in de wijk en de stad. De geprefabriceerde elementen zijn makkelijk en snel te monteren en werden bedacht in functie van de levensduur en cycli van de gebruikte materialen. Daarnaast werd ook aandacht besteed aan de verhouding van het gebouw ten opzichte van de openbare ruimte en werd de sokkel geïntegreerd als openbare ruimte mét behoud van het transparante karakter. Het project is een mooi voorbeeld van de stedelijke uitdagingen waarmee men bij de renovatie van dergelijke appartementsgebouwen te kampen krijgt. Het integreert bovendien perfect de thema's van densiteit, woonkwaliteit, duurzaamheid en verhouding tot de openbare ruimte.

ÎLOT DE SPIEGEL

Het door Stekke + Fraas, architecte(s)(n), bedachte concept van het îlot de Spiegel in Jette, heeft als bijzonderheid dat het volledig in teken staat van de mensen. Het project situeert zich op een stuk grond dat volledig zal worden gesaneerd. De aanpak is gericht op sociale interactie en gemeenschappelijke ruimten en beantwoordt hiermee perfect aan de definitie van gegroepeerd wonen. De gemeenschappelijke ruimte bevindt zich centraal en krijgt een veelzijdige functie, waaronder een ruimte voor coworking die zal worden opengesteld. Naast het menselijke aspect en de woonkwaliteit van de eenvoudige en functionele appartementen, heeft dit project als sterk punt onder meer het interne charter dat de mogelijkheid voorziet om van wooneenheid te ruilen in functie van de veranderende levenswijze. Tot slot wordt het aspect van duurzaamheid, vertaald in een lowtech benadering met doorgedreven en relevante ecologische keuzes, in ruime zin benaderd en maakt het van bij aanvang deel uit van de projectfilosofie. Een filosofie die we ook terugvinden in het architecturale voorstel van het project.

Renovatie van de Brunfautoren, Sint-Jans-Molenbeek, Atelier 229 en Dethier Architecture

Renovatie van de Brunfautoren, Sint-Jans-Molenbeek, Atelier 229 en Dethier Architecture

De vijfendertig ingediende dossiers waren heel uiteenlopend op het vlak van kwaliteit van bouwheer, staat van voortgang van het ontwerp, omvang, stedelijke of sociale context, bestemmingen van de gebouwen... Stuk voor stuk parameters die maakten dat de projecten in hun eigenheid dienden te worden beoordeeld, zonder hierbij de globale kwaliteit van het project uit het oog te verliezen.

Een jury bestaande uit onafhankelijke experts die thuis zijn in architectuur en elk een van de 4 thema's vertegenwoordigen, heeft alle projecten beoordeeld.. De laureaten zullen te zien zijn op een tentoonstelling in de Sint-Gorikshallen vanaf eind maart. Drie ervan worden hier besproken.

Jurylid Steven Beckers licht hieronder ook het belang toe van de kringlooeconomie bij de activering van een vernieuwend project. Want als het over duurzaamheid gaat, wordt dit paradigma nog te vaak stiefmoederlijk behandeld.

Benoit Perilleux

Over het belang van de kringlooeconomie

Als jurylid van Be.Exemplary 2016 stel ik voor om in de toekomst de transversale aanpak Cradle to Cradle (en meer algemeen de kringlooeconomie) te integreren in de realisatie en gebruiken van de bouw, tot en met het hergebruik van alle grondstoffen. Cradle to Cradle (C2C) stelt een visie voor waarin de activiteit gezond is voor mens en milieu en meer bronnen genereert dan er worden verbruikt, waarbij ons ecosysteem terug in balans wordt gebracht (Braungart & McDonough).

De elementen van C2C die moeten worden geïntegreerd in onze reflectie zullen menig aannemer ontmoedigen, want er moet rekening worden gehouden met eindeloos veel aspecten. Voor elk project moet de doelgroep en roadmap worden bepaald, waarmee kan worden nagegaan welke waarde er met verloop van tijd zal worden gecreëerd. *Exemplarisch* zijn is hier niet hetzelfde als

oplossingen gebruiken, maar wel oplossingen hanteren in een reproduceerbaar en flexibel ecosysteem.

Wanneer de betrokken partijen bijvoorbeeld beslissen om hun visie te richten op:

DE ENERGETISCHE AUTONOMIE

upcycling fotovoltatische cellen plaatsen (C2C) vormt geen vooruitgang op zich. Ze evenwel op vernieuwende wijze integreren in architectuur (BIPV) en ze aansluiten op een gelijkstroomnet met een gecentraliseerd energiebeheer, zal de prestaties van het systeem verbeteren en nieuwe dragers creëren. Voeg hierbij het leasingconcept dat tegelijkertijd de up-cyclingcapaciteit (door de leverancier van FV), de flexibiliteit van het gebouw (aanpasbaarheid aan technologische evolutie) en reproduceerbaarheid van het concept optimaliseert. En dat op het vlak van esthetiek, technologie, onderhoud, financiering en energieprestatie.

DE BIODIVERSITEIT

de biologische verwerking van afvalwater zorgt ervoor dat de voedingsstoffen die het bevat, worden omgevormd tot voeding voor de tuinen. Positieve bacteriën zuiveren de lucht en maken het gezond gebruik mogelijk van kamerplanten waarbij voor evenveel micro-organische diversiteit wordt gezorgd als een boom voor enkele kubieke meter bebouwing. De serre teelt vangt de CO₂ op die door de gebruikers wordt uitgedemd of afkomstig is van de energieproductie die kan worden opgewekt door de lokale biomassa: er kan humus worden geproduceerd en de bodem kan worden verbeterd.

DE MATERIELEN

gebruik maken van afbraakmaterialen; ze herwerken zodat ze in de toekomst makkelijker te recupereren zijn; korte, lokale cycli met een terugkeer van de lokale sociale industrie; het creëren van tewerkstelling; het verminderen van het transport; de opwaardering van lokale middelen. In dit kader de middelen ontwikkelen voor het traceren van de grondstoffen met behulp van een BIM-tool waarbij de grondstof wordt gedefinieerd, gekwantificeerd en als

bron wordt gelokaliseerd en niet langer als afval, zou een technologische stap voorwaarts zijn.

HET MANAGEMENT

de manier waarop de bouwverantwoordelijken worden betrokken via *coöpetitie* in de plaats van eindeloze wedstrijden. Multidisciplinaire teams uitnodigen, samengesteld rond de architecten, op basis van referenties. Deze teams samen een visie op punt laten stellen en het bestek van het project laten vormgeven, met alle betrokken partijen, overheden, verenigingen en de privésector. Deze aanpak laat toe om financieringswijzen, evolutieve programmaties en ecologische prestaties voor te stellen die de opgelegde normen ver overstijgen én is ook bevorderlijk voor de samenwerking die noodzakelijk is met het oog op een kringlooeconomie.

De Be.Exemplary-aanpak zou geen bedrag per vierkante meter moeten subsidiëren maar wel de middelen die worden ingezet om de vernieuwing verder te ontwikkelen op de roadmap van het project zelf. De meerwaarde zou moeten worden beoordeeld aan de hand van circulaire indicatoren (ICCE, Implementation Centre for Circular Economy). Met, waarom niet, een return on investment die zal toelaten om nog meer vernieuwende projecten te steunen, wordt Be.Exemplary Be.Productive!

Steven Beckers

LAUREATEN BE.EXEMPLARY 2016

CROIX DE FEU

Nieuwbouw schoolgebouw voor lager en middelbaar methodeonderwijs met sportinfrastructuur
BOUWHEER Stad Brussel
ARCHITECT BURO II & ARCHI+I

BUDA

Nieuwbouw sorteercentrum en containerpark
BOUWHEER Agentschap Net Brussel
ARCHITECT Atelier 229 en evr-Architecten

BRUNFAUTTOREN

Renovatie van de Brunfauttoren
BOUWHEER Le Logement Molenbeekoïes
ARCHITECT Atelier 229 en Dethier Architecture

PÔLE ALBERT

Nieuwbouw wijkcentrum en heraanleg omgeving Albert
BOUWHEER Gemeente Vorst
ARCHITECT B-architecten en Omgeving

JETTE

Nieuwbouw 7 eenheden collectief wonen in binnengebied
BOUWHEER Ilot de Spiegel vzw
ARCHITECT stekke + fraas, architecte (s) (n)

VIER WINDEN

Renovatie 2 eengezinswoningen en 6 sociale kangoeroewoningen, gemeenschappelijke ruimten voor kansarm publiek
BOUWHEER Renovassistance
ARCHITECT APRIM ARCHITECTURE

HELMETWIJK

Afbraak bestaand gebouw en nieuwbouw 18 woningen en 1 gemeenschappelijke ruimte.
BOUWHEER Schaarbeekse Haard
ARCHITECT Urban Platform

ZWEMBAD

Uitbreiding bestaand zwembad met een nieuw oefenbad
BOUWHEER Vrije Universiteit Brussel
ARCHITECT Essa NV

CITÉ VAN MEULECOM

Reovatie 13 sociale woningen
BOUWHEER Woonmaatschappij Brussels Gewest
ARCHITECT Karbon

MABO TURNZAAL

Nieuwbouw sporthal en aanleg speelplaats.
BOUWHEER Maria Boodschap Brussel Annuntiaten vzw
ARCHITECT BOB361

www.beexemplary.brussels